

Tisková zpráva

Občané o Chartě 77 – únor 2017

- ⊙ Mezi českými občany jednoznačně převládá pozitivní hodnocení role, kterou sehráli Charta 77 a chartisté v československé historii v období před rokem 1989 a během Sametové revoluce, hodnocení jejich role po roce 1989 je méně jednoznačné.
- ⊙ Zdaleka nejčastěji vzpomínanou osobností spojenou s Chartou 77 je Václav Havel.
- ⊙ 52 % občanů považuje za potřebné připomínat si Chartu 77.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

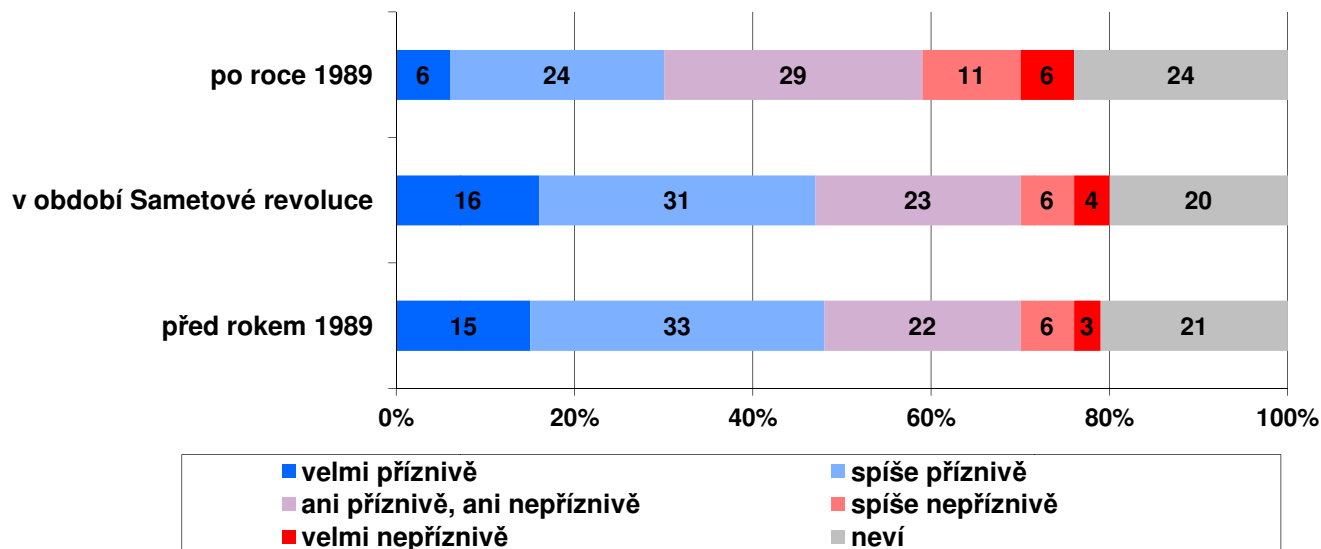
Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V únorovém šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., položilo všem dotázaným několik otázek týkajících se Charty 77. Šetření konkrétně zjišťovalo, jak občané hodnotí roli, kterou Charta 77 a chartisté sehráli v československé historii před rokem 1989, během Sametové revoluce a po roce 1989, na jaké osobnosti, které Chartu 77 podepsaly, si dokážou vzpomenout, a zda je potřebné si Chartu 77 připomínat.

První otázka se týkala hodnocení role, kterou Charta 77 a chartisté sehráli v československé historii před rokem 1989, v období Sametové revoluce a po roce 1989.

Graf 1: Hodnocení role Charty 77 a chartistů v československé historii¹ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 2. 2017, 1023 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, 48 % občanů hodnotí příznivě roli, kterou Charta 77 a chartisté sehráli v československé historii před rokem 1989, v tom 15 % „velmi příznivě“ a 33 % „spíše příznivě“. 22 % tuto roli hodnotí „ani příznivě, ani nepříznivě“. 9 % dotázaných roli Charty 77 a chartistů před rokem 1989 hodnotí nepříznivě, v tom 6 % „spíše nepříznivě“ a 3 % „velmi nepříznivě“. Zbývajících 21 % dotázaných uvedlo, že neví.

¹ Znění otázky: „Jak hodnotíte roli, kterou sehrála Charta 77 a chartisté v československé historii? a) Před rokem 1989, b) během období Sametové revoluce, c) po roce 1989.“

Roli Charty 77 a chartistů v období Sametové revoluce česká veřejnost hodnotí velmi podobně jako roli před rokem 1989. Konkrétně 47 % občanů hodnotí příznivě roli, kterou Charta 77 a chartisté sehráli v československé historii v období Sametové revoluce, v tom 16 % „velmi příznivě“ a 31 % „spíše příznivě“. 23 % tuto roli hodnotí „ani příznivě, ani nepříznivě“. 10 % dotázaných roli Charty 77 a chartistů během období Sametové revoluce hodnotí nepříznivě, v tom 6 % „spíše nepříznivě“ a 4 % „velmi nepříznivě“. Zbývajících 20 % respondentů uvedlo, že neví.

Hodnocení role Charty 77 a chartistů po roce 1989 je poněkud méně pozitivní, i když i zde příznivé hodnocení převažuje nad nepříznivým. Příznivě roli Charty 77 a chartistů po roce 1989 hodnotí tři z deseti (30 %) českých občanů, v tom 6 % „velmi příznivě“ a 24 % „spíše příznivě“. Téměř stejně velká část (29 %) populace tuto roli hodnotí „ani příznivě, ani nepříznivě“. Šestina (17 %) dotázaných roli Charty 77 a chartistů po roce 1989 hodnotí nepříznivě, když 11 % zvolilo variantu „spíše nepříznivě“ a 6 % „velmi nepříznivě“. Téměř čtvrtina (24 %) dotázaných zde uvedla, že neví.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že výrazně příznivěji roli Charty 77 a chartistů hodnotí lidé, kteří sami nebo někdo z jejich blízkých příbuzných byli postiženi z politických důvodů v období tzv. normalizace.² S rostoucím věkem klesá podíl nerozhodných odpovědí, příznivěji roli Charty 77 a chartistů hodnotí lidé od 20 do 44 let, méně příznivě ji hodnotí dotázaní od 60 let výše. S rostoucím stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání roste podíl příznivého hodnocení a klesá podíl nerozhodných odpovědí. Příznivost hodnocení Charty 77 v československé historii se obecně zvyšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti. Z hlediska politické orientace roli Charty 77 příznivěji hodnotí lidé hlásící se k pravici nebo k pravému středu, méně příznivě ji hodnotí ti, kdo se jednoznačně řadí na levici. Podle stranických preferencí pozitivnější hodnocení vykazují ti, kdo preferují ODS, TOP 09 či ANO, naopak méně příznivě se ve vztahu k roli Charty 77 a chartistů v československé historii staví příznivci KSČM a rozhodní nevoliči.

Další část výzkumu formou otevřené otázky, u níž se započítávaly až dvě různé odpovědi, zjišťovala, zda si lidé v souvislosti s Chartou 77 vzpomínají na některé osobnosti, které jí podepsaly.

Tabulka 1: Osobnosti Charty 77³ (%)

Václav Havel	69 %
Marta Kubišová	19 %
Pavel Landovský	7 %
Vlasta Chramostová	6 %
Jiří Dienstbier	6 %
Jan Patočka	4 %
Petr Pithart	3 %
Pavel Kohout	3 %
Ludvík Vaculík	3 %
Olga Havlová	2 %
Jaroslav Hutka	2 %
Jaroslav Seifert	2 %
Jiná odpověď	33 %
Neví, nevzpomíná si	13 %

Pozn.: Kódovány byly až dvě odpovědi. Dopočet do 200 % tvoří nevyužité možnosti odpovědí. Jiné odpovědi tvořily osobnosti, četnost jejichž výskytu nedosáhla 2 %.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 2. 2017, 1023 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky v tabulce 1, zdaleka nejčastěji mezi dvěma uvedenými jmény spojovanými s Chartou 77 figuroval Václav Havel, na něhož si v této souvislosti vzpomnělo 69 % dotázaných. S velkým odstupem na druhém místě

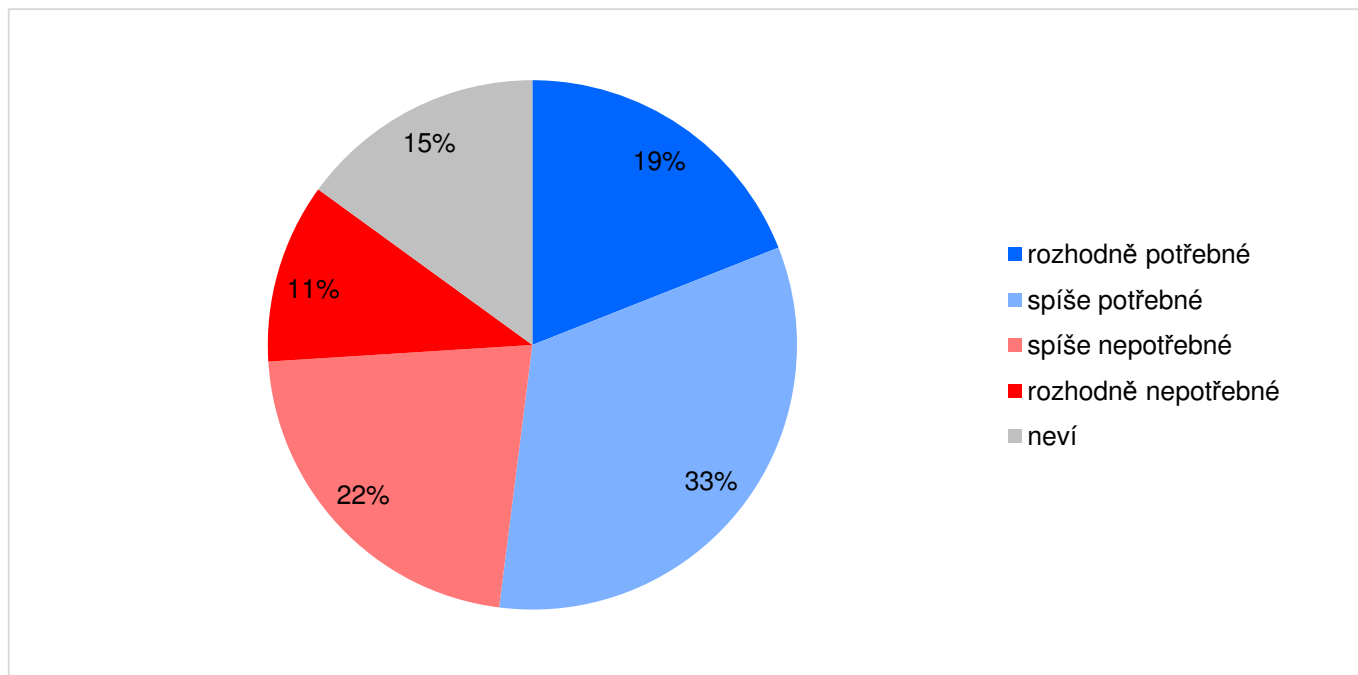
² Znění otázky: „Byl jste Vy nebo někdo z Vašich blízkých příbuzných z politických důvodů postižen v průběhu tzv. normalizace, tj. v sedmdesátých a osmdesátých letech? a) Vy sám, b) někdo z blízkých příbuzných.“ 5 % dotázaných uvedlo, že postiženi byli oni sami, 17 % uvedlo, že postižen byl někdo z jejich blízkých příbuzných.

³ Znění otázky: „Vzpomenete si na některé z osobností, které podepsaly Chartu 77?“

dotázaní uváděli zpěvačku Martu Kubišovou (19 %), za níž opět se značným odstupem následovali Pavel Landovský, Vlasta Chramostová a Jiří Dienstbier, které zmínilo ještě stále více než 5 % dotázaných. Další osobnosti byly uváděny méně často, přičemž mezi jmény se i opakovaně objevovali lidé, kteří k signatářům Charty 77 nepatřili.

Poslední otázka bloku se týkala toho, zda je potřebné připomínat si Chartu 77.

Graf 2: Je potřebné připomínat si Chartu 77?⁴ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 2. 2017, 1023 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak je patrné z grafu 2, mírně nadpoloviční většina (52 %) občanů zastává názor, že Chartu 77 je potřebné si připomínat, přičemž 19 % to pokládá za „rozhodně potřebné“ a 33 % za „spíše potřebné“. Třetina (33 %) veřejnosti si naopak myslí, že není potřebné si Chartu 77 připomínat, v tom 22 % to má za „spíše nepotřebné“ a 11 % za „rozhodně nepotřebné“. 15 % dotázaných na otázku nedokázalo odpovědět a uvedlo, že neví.

Podrobnější analýza ukázala, že mínění o potřebnosti připomínání Charty výrazně posiluje s příznivostí hodnocení její role v československé historii. Mnohem častěji o potřebnosti připomínání Charty 77 jsou rovněž přesvědčeni lidé, kteří buď sami osobně, nebo někdo z jejich blízkých příbuzných, byli v 70. a 80. letech postiženi z politických důvodů. Relativně častěji mínění o potřebnosti připomínat Chartu 77 vyjadřují absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní, lidé, kteří se politicky hlásí k pravici nebo k pravému středu, a voliči ODS, KDU-ČSL či TOP 09. Opačný názor se ve zvýšené míře vyskytoval u dotázaných se špatnou životní úrovní, u lidí vyučených nebo se středním vzděláním bez maturity, u těch, kdo se politicky jednoznačně řadí na levici, a u voličů KSČM či rozhodných nevoličů.

⁴ Znění otázky: „Domníváte se, že je potřebné, nebo nepotřebné připomínat si Chartu 77? Rozhodně potřebné, spíše potřebné, spíše nepotřebné, rozhodně nepotřebné.“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v17-02</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>6. - 19. 2. 2017</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1023</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>255</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PD.82, OR.281, OR.282, OR.283</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>or170307</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>7. března 2017</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

|